

УДК 792.2/.5(477.44-25)»196/197»(045)  
DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-49>

### Тетяна СІДЛЕЦЬКА

кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Хмельницьке шосе, 95, м. Вінниця, Україна, 21021

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-8209-8387>

**Бібліографічний опис статті:** Сідлецька, Т. (2025). Діяльність Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського у 1960-1970-х рр. як важливого культурно-мистецького осередку регіону. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 383–390, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-49>

## ДІЯЛЬНІСТЬ ВІННИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ІМ. М. САДОВСЬКОГО У 1960 – 1970-Х РР. ЯК ВАЖЛИВОГО КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ОСЕРЕДКУ РЕГІОНУ

**Мета статті** - розкриття особливостей діяльності Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського у 1960-1970-х рр. як важливого культурно-мистецького осередку регіону. **Методологія дослідження** полягає в застосуванні системного підходу, що дозволяє розглядати театральне мистецтво України як систему, складовими якої є театри, діяльність яких забезпечує функціонування і розвиток останньої. Використання структурно-функціонального підходу дає можливість проаналізувати діяльність Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського у 1960-1970-х рр. та визначити його роль у культурно-мистецькому житті регіону. При опрацюванні архівних матеріалів використовуються джерелознавчий, історичний та історіографічний методи задля відтворення історичних реалій, політичних та соціокультурних процесів досліджуваного періоду. **Наукова новизна** роботи полягає у виявленні особливостей діяльності Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського у 1960-1970-х рр. як важливого культурно-мистецького осередку регіону; введенні до наукового обігу архівних документів та матеріалів, що дають змогу відтворити функціонування театру в досліджуваній період. **Висновки.** Діяльність Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського у 1960–1970-х рр. яскраво відображає складні й суперечливі процеси розвитку театрального мистецтва України в умовах жорсткої ідеологічної регламентації та державного контролю. Попри тиск керівних структур, домінування офіційно схваленої тематики та обмеження творчої свободи, колектив театру прагнув пропагувати загальнолюдські цінності, утверджувати українську драматургію і підтримувати зацікавленість глядачів національним мистецтвом. Активна гастрольна діяльність Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського в Україні та за її межами сприяла популяризації театрального мистецтва та обміну досвідом між українськими і зарубіжними митцями. Театр був важливим культурно-мистецьким осередком Вінниччини, тут надавалася кураторська допомога народним театрам та гурткам художньої самодіяльності, були організовані курси підготовки режисерів самодіяльних колективів області.

**Ключові слова:** Вінницький український державний музично-драматичний театр ім. М. Садовського, театральне мистецтво, драматургія, гастрольна діяльність, репертуар.

### Tetiana SIDLETSKA

PhD in Art, Associate Professor, Associate Professor at the Social and Political Sciences Department Vinnytsia National Technical University, 95, Khmelnytsky St, Vinnytsia, Ukraine, 21021

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-8209-8387>

**To cite this article:** Sidletska, T. (2025). Diialnist Vinnytskoho derzhavnoho ukrainskoho muzychno-dramatychnoho teatru im. M. Sadovskoho u 1960 – 1970-kh rr. yak vazhlyvoho kulturno-mystetskoho oseredku rehionu [The Activity of the M. Sadovsky Vinnytsia State Ukrainian Music and Drama Theatre in the 1960s and 1970s as an important cultural and artistic hub of the region]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 383–390, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-49>

## THE ACTIVITY OF THE M. SADOVSKY VINNYTSIA STATE UKRAINIAN MUSIC AND DRAMA THEATRE IN THE 1960S AND 1970S AS AN IMPORTANT CULTURAL AND ARTISTIC HUB OF THE REGION

*The purpose of this article is to reveal the specifics of the M. Sadovsky Vinnytsia State Ukrainian Music and Drama Theatre's activities in the 1960s and 1970s as a significant cultural and artistic hub of the region. The methodology of the study is based on a systematic approach, which allows for viewing the theatrical art of Ukraine as a system, whose components are the theaters whose activities ensure its functioning and development. The use of a structural-functional approach makes it possible to analyze the activities of the M. Sadovsky Vinnytsia State Ukrainian Music and Drama Theatre in the 1960s and 1970s and to determine its role in the cultural and artistic life of the region. When working with archival materials, source study, historical, and historiographical methods are used to reconstruct the historical realities, as well as the political and socio-cultural processes of the period under study. The scientific novelty of the work lies in identifying the specifics of the M. Sadovsky Vinnytsia State Ukrainian Music and Drama Theatre's activities in the 1960s and 1970s as a vital cultural and artistic center of the region, and in introducing archival documents and materials into scientific circulation that allow for the reconstruction of the theater's functioning during the period under study. Conclusions. The activities of the M. Sadovsky Vinnytsia State Ukrainian Music and Drama Theatre in the 1960s and 1970s clearly reflect the complex and contradictory processes of the development of Ukrainian theatrical art under conditions of rigid ideological regulation and state control. Despite pressure from governing bodies, the dominance of officially approved themes, and the limitation of creative freedom, the theater's troupe sought to promote universal values, affirm Ukrainian drama, and maintain audience interest in national art. The active touring activities of the M. Sadovsky Vinnytsia State Ukrainian Music and Drama Theatre both in Ukraine and abroad contributed to the popularization of Ukrainian theatrical art and the exchange of experience between domestic and foreign artists. The theater was an important cultural and artistic center in the Vinnytsia region, providing curatorial assistance to amateur theaters and artistic clubs, and organizing training courses for directors of amateur groups in the region.*

**Key words:** M. Sadovsky Vinnytsia Ukrainian State Music and Drama Theatre; theatre arts of Ukraine; dramaturgy; touring activities; repertoire.

**Актуальність проблеми.** Останнім часом в українській науковій думці спостерігається зростання кількості досліджень культурологічного та мистецтвознавчого спрямування. Звернення до культурно-мистецьких здобутків окремих регіонів сприяє глибшому усвідомленню власної культурної ідентичності й формуванню цілісного уявлення про національну культуру як частину світової духовної спадщини. Цим і зумовлена актуальність представленої статті, присвяченої дослідженню діяльності Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського (далі – Вінницький театр ім. М. Садовського) у 1960-1970-х рр. як важливого культурно-мистецького осередку регіону.

**Аналіз досліджень і публікацій.** Проблеми становлення і розвитку театрального мистецтва України досліджуваного періоду розкрито у публікаціях українських учених-театрознавців. Н. Заболотна і Ю. Станішевський визначають особливості театрального процесу України 40-60-х рр. XX ст., висвітлюють різні аспекти діяльності театральних колективів, характеризують їхній репертуар (Заболотна, 2006; Станішевський, 2006). Монографія В. Фіалка присвячена еволюції образної лексики українського драматичного театру другої половини XX ст.

Поруч із цим тут дослідник подає широкую панораму розвитку театрального мистецтва в контексті соціокультурних процесів тієї доби, характеризує творчу діяльність українських митців різних поколінь (Фіалко, 2016).

Розвиток театрального мистецтва Вінниччини, зокрема окремі аспекти діяльності Вінницького театру ім. М. Садовського у 1960-1970-х рр. епізодично висвітлено у статтях Н. Кондратюка, Ю. Москвічової (Москвічова, 2013), С. Телятнікової, С. Фицайло та ін.

Джерельну базу дослідження становлять документи і матеріали Вінницького обласного історичного архіву, зокрема фонд «Вінницького державного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського» (ф. Р - 4960), у якому містяться звіти про роботу установи, листування керівних структур із театром, дані про репертуар, гастрольну діяльність.

Втім, попри констатацію наявності окремих розвідок із проблем театрального мистецтва Вінниччини недостатньо дослідженими залишаються питання щодо особливостей функціонування, репертуару, гастрольної діяльності Вінницького театру ім. М. Садовського у 1960-1970-х рр.

**Мета статті** - розкриття особливостей діяльності Вінницького державного українського

музично-драматичного театру ім. М. Садовського у 1960-1970-х рр. як важливого культурно-мистецького осередку регіону.

**Виклад основного матеріалу.** Театральний процес у досліджуваний період в УРСР, як і в усьому СРСР, розвивався в руслі творчого методу соціалістичного реалізму, започаткованого у 1930-х рр., був уніфікований і регламентований. Театр перебував під пильним контролем держави, керувався у своїй роботі вказівками Міністерства культури СРСР і УРСР і мав утілювати в життя рішення комуністичної партії та уряду. Правляча партія активно використовувала театр для впровадження комуністичної ідеології та формування політичного світогляду громадян. Перед театральним мистецтвом було поставлене завдання всебічно розкривати актуальну сучасну проблематику, героїко-патріотичну й історико-революційну теми, по-новому трактувати вітчизняну і зарубіжну класичну драматургію.

На початку 1960-х рр. з поступовим згортанням «хрущовської відлиги» відбувається скасування свободи творчості, посилюються процеси русифікації й ідеологізації. Так, відповідно до наказу Міністерства культури УРСР № 55 від 2 серпня 1963 р. «Про ідейну спрямованість театального репертуару та підвищення ролі театру в комуністичному вихованні трудящих» в республіці було створено Художню раду, члени якої перевіряли готовність до виходу на публіку нових постановок вистав і контролювали співвідношення кількості п'єс російських і українських авторів (Державний архів Вінницької області, арк. 8). Український національний репертуар стрімко почали витісняти твори російських і зарубіжних драматургів. До репертуару українських театрів мали входити вистави ідеологічного спрямування, у яких би висвітлювалася щаслива радянська дійсність, створювався образ сучасної людини – будівника комунізму.

Вінницький український державний музично-драматичний театр ім. М. Садовського здійснював діяльність у рідкісній тенденції вказаного періоду. Директором і головним режисером театру був випускник Київського інституту театального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого народний артист УРСР Федір Верещагін. У концепції театального дійства головну роль Ф. Верещагін відводив актору. Постановки

вистав режисера характеризуються глибоким психологізмом, емоційністю, відображенням реалістичних традицій національного театру. За свою майже 40-річну діяльність у Вінницькому театрі ім. М. Садовського митець виховав цілу плеяду талановитих акторів і режисерів.

На початку 1960-х рр. до складу трупі Вінницького театру ім. М. Садовського входило 40 осіб, виконавців оркестру – 12 осіб, хор, балет (Державний архів Вінницької області, арк. 10). Серед провідних акторів театру – народні артисти УРСР М. Педошенко, І. Сікало, заслужені артисти УРСР М. Аніщенко, Я. Глиб, А. Овчаренко, В. Сироватко, І. Тарапата, Г. Тищенко, Ф. Трегуб. Режисерами театру були Ю. Клебанов, В. Толок, Ф. Трегуб. Творчий склад Вінницького театру поповнила талановита молодь – випускники Київського інституту театального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого, Харківського інституту мистецтв та інших мистецьких закладів освіти Ю. Анікін, К. Барил, Л. Белозьорова, Н. Вотінцева, Н. Кондратюк, В. Медовкін, Л. Назарова, А. Слюсар, А. Цехмейструк (Державний архів Вінницької області, арк. 36-37).

Провідне місце в репертуарі театру займали твори на сучасну актуальну та історико-революційну тематику. За даними архівних документів, у IV кварталі 1962 р. Вінницький театр показав 126 вистав, з них на актуальні сучасні теми – 74 вистави, серед яких «Сибірська новела» Митрофанова, «Приходить любов...», «Сини йдуть далі» М. Зарудного, «Севастопольський вальс» О. Гальперіної, Ю. Анненкова (Державний архів Вінницької області (Державний архів Вінницької області, арк. 6).

Великий вплив на діяльність Вінницького театру ім. М. Садовського мала Художня рада установи, до складу якої входили художній керівний склад театру, провідні актори, секретар партбюро, представники державних органів, секретар комсомольської організації, представники громадськості. Члени Художньої ради розглядали діючий і затверджували новий репертуар театру і народних театрів області, оцінювали результати творчої роботи акторів, розв'язували питання професійного зростання мистецької молоді.

За директивою державних органів театри мали активно співпрацювати із радянськими драматургами. З огляду на це, у досліджуваний

період до репертуару Вінницького театру ім. М. Садовського входили цілий ряд п'єс М. Зарудного, О. Коломійця, І. Стаднюка та ін. Музику до вистав писали композитори П. Майборода і О. Радченко.

Окрім рекомендацій щодо конкретних авторів і кількості вистав української, російської, зарубіжної класичної та сучасної драматургії репертуар театрів мали обов'язково становити п'єси, присвячені основним ідеологічним подіям в житті країни. Саме такі вистави були презентовані на численних фестивалях, оглядах, творчих звітах колективів, що надавало їм статусу офіційного ідейно-естетичного орієнтира театрального процесу (Фіалко, 2016, с. 54). В результаті цього вистави історико-революційної тематики становили левову частку репертуару театрів України 1960-1970-х рр.

Так, до 50-річчя Радянської влади на новий театральний сезон 1965-1966 рр. колектив Вінницького театру ім. М. Садовського запланував до показу вистави на історико-революційну тематику «Чарівна зірка» М. Попруги, А. Рутька, «Кремлівські куранти» М. Погодіна; п'єси про Другу світову війну та відбудову народного господарства у післявоєнний період («Правда і кривда» М. Стельмаха, «Шлях на Україну» О. Левади або «Молода гвардія» О. Фадєєва) (Державний архів Вінницької області, арк. 15). Водночас, в архівних матеріалах міститься рекомендація Головного управління театрів та музичних установ Міністерства культури УРСР про включення до репертуару Вінницького театру ім. М. Садовського п'єси М. Зарудного «Сині роси» (Державний архів Вінницької області, арк. 15). Відповідно, театральний сезон 1966-1967 рр. було відкрито прем'єрою цієї вистави.

Початок театрального сезону 1967-1968 рр. був присвячений 50-річчю Великого Жовтня і відкрився прем'єрою вистави «Люди не ангели» за романом І. Стаднюка (режисер Ф. Верещакін). П'єса була створена на місцевому матеріалі, у ній розкривалася п'ятдесятирічна історія становлення і утвердження радянської влади в одному із сіл на Вінниччині. Репертуар театру поповнився черговою виставою історико-революційної тематики.

Попри жорсткий ідеологічний контроль діяльності установ культури і мистецтва з боку держави, творчий колектив Вінницького театру

ім. М. Садовського продовжував висвітлювати і популяризувати українську історію та культуру. У 1960-х рр. до репертуару театру входили твори української класичної драматургії - «Ніч під Івана Купала», «Не судилось», «Ой, не ходи, Грицю» М. Старицького, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака Артемовського. Це знаходило відгук глядацької аудиторії. За даними архівних документів, у 1964 р. театр досяг 77,1% відвідування глядачами своїх спектаклів переважно показом творів українських драматургів, до яких входили «Марина», «Острів твоєї мрії» М. Зарудного, «Чебрець пахне сонцем» О. Коломійця, «Наталка-Полтавка» І. Котляревського, «Гайдамаки» за Т. Шевченком та ін. (Державний архів Вінницької області, арк. 19). Із вищевикладеного видно, що колектив театру намагався зберегти національну спрямованість у своїй творчості і популяризувати загальнолюдські цінності.

У 1970 р. склад трупи Вінницького театру ім. М. Садовського зріс до 53 осіб, виконавців оркестру налічувалося 14 осіб. Звання заслужених артистів УРСР були удостоєні актори В. Матковський, Н. Кондратюк, режисер В. Селезньов, заслуженою артисткою Кабардино-Балкарської АРСР стала К. Норець. Творчий склад колективу поповнили режисери А. Галімон, К. Пивоваров. Завідувачем музичною частиною, диригентом і хормейстером театру був заслужений артист Кабардино-Балкарської АРСР Д. Немченко, балетмейстером - заслужений артист Марійської АРСР М. Грищенко, художниками - заслужений працівник культури УРСР К. Вітавський і М. Білик.

У театральному сезоні 1970-1971 рр. у театрі були здійснені постановки семи нових вистав, а саме - «Гіркий хліб істини» І. Стаднюка, «Вірність» М. Зарудного, «Дорогами сердець» М. Попруги, «Трибунал» А. Макайонка, «Бравий солдат Швейк» В. Шевцова та В. Лукашова за Я. Гашеком, «Поступись місцем!» В. Дельмар (Державний архів Вінницької області, арк. 17). У цих творах було показано конфлікт між високим, одухотвореним і приземлено-меркантильним, порушувалися проблеми сільського життя, ставлення людини до природи і землі, оспівувався героїзм народу під час Другої світової війни, розкривалися проблеми стосунків батьків і дітей.

Водночас, в архівних документах йдеться про недостатнє завантаження залу театру у театральному сезоні 1971-1972 рр., подано 64% замість запланованих 72%. Вказано також випадки, коли виставу «Одні без ангелів» Л. Жуховицького переглянуло 85 глядачів, «Гіркий хліб істини» І. Стаднюка – 74 глядача, «Поєму про любов» Г. Мусрепова – 106 глядачів. Це становило 10-15% завантаження залу Вінницького театру ім. М. Садовського (Державний архів Вінницької області, арк. 16).

Відкриття театрального сезону 1974-1975 рр. розпочалося прем'єрою вистави німецького драматурга, засновника «епічного театру» Б. Брехта «Казка про крейдиане коло» у постановці Ф. Верещагіна. У цій п'єсі режисеру вдалося яскраво відобразити грузинський побут; красиві святкові костюми і великі декорації кавказьких гір підкреслювали прагнення до декоративності і побутової правди, що було притаманно вінницьким митцям (Заболотна, 2006, с. 553). Вистава отримала схвальні відгуки і стала важливою подією у творчості колективу театру та культурно-мистецькому житті Вінниччини.

На виконання Постанови ЦК КПРС «Про 60-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції» прем'єри усіх вистав театрального сезону 1977-1978 рр. були присвячені вказаній річниці. До них належали комедія «Відпустка в Ленінграді» М. Гінцина, Т. Рябіна, мюзикл «Пізня серенада», музика В. Ільїна, вірші й лібрето Ю. Рибчинського, драма «Барба» Я. Масевича, героїчна поема «Тил» М. Зарудного, «... І замовкли птахи» І. Шамякіна (Державний архів Вінницької області, арк. 5). У лютому 1977 р. в театрі було проведено Декаду показу вистав, у яких звеличувався соціалістичний спосіб життя, відображалася «дружба народів СРСР», героїчна праця радянських людей у побудові комунізму. Загалом, у репертуарі Вінницького театру ім. М. Садовського продовжували домінувати твори радянських авторів на сучасну актуальну та історико-революційну тематику, важливе місце також посідали п'єси епіко-романтичного спрямування.

У 1977 р. було проведено Республіканський фестиваль драматургії і театрального мистецтва народів СРСР. За підсумками фестивалю Вінницький театр ім. М. Садовського було нагороджено спеціальним дипломом Міністерства

культури УРСР і Українського театрального товариства «За активну пропаганду братньої драматургії народів союзу РСР». Ф. Верещагін отримав диплом І ступеня Міністерства культури УРСР і Українського театрального товариства «За першопрочитання сучасної радянської драматургії». Почесною грамотою Міністерства культури УРСР і Республіканського комітету профспілки працівників культури були нагороджені актори театру А. Овчаренко і К. Норець за виконання ролей у виставі «Справа, якій ти служиш» Ю. Германа (Державний архів Вінницької області, арк. 100). Відзначення нагородами митців Вінницького театру ім. М. Садовського свідчить про зростання рівня їхньої майстерності.

Засобами мистецтва пропагувалася «тісна дружба радянських народів», що сприяло активній гастрольній діяльності театру. Упродовж 1960-1970-х рр. відповідно до плану міжреспубліканських гастролей колектив Вінницького театру ім. М. Садовського у повному творчому складі гастролював у Баку, Грозному, Орджонікідзе, Нальчику, Мінську, Гродно та інших містах. У документах про підготовку до гастролей влітку 1972 р. зазначається, що дирекція театру має звернути особливу увагу на «популяризацію вистав, присвячених 50-річчю утворення СРСР, п'єс авторів братніх республік» (Державний архів Вінницької області, арк. 19).

У липні 1975 р. колектив Вінницького театру ім. М. Садовського гастролював у Москві у новому приміщенні МХАТу СРСР. До репертуару, що був затверджений для показу, входили п'єси Б. Брехта, М. Зарудного, Л. Леонінова, Г. Мусрепова, Р. Отколенка, І. Стаднюка, М. Старицького. Було поставлено 35 вистав, які відвідали 35264 глядачі (Державний архів Вінницької області, арк. 31).

Влітку 1976 р. колектив театру побував з гастрольми в містах Нальчику (Кабардино-Балкарська АРСР) і Йошкар-Олі (Марійська АРСР). Репертуар театру був представлений творами української та зарубіжної класики, п'єсами радянських авторів, серед яких «Дороги, які ми вибираємо» і «Пора жовтого листя» М. Зарудного, «Голубі олені» М. Коломійця, «Солдатська вдова» М. Анкілова, «Собор Паризької Богоматері» В. Гольдфельда за В. Гюго, «Не судилось» М. Старицького та ін. Було показано 120 вистав, які переглянули

понад 72000 відвідувачів. За успішне проведення гастролей у Кабардино-Балкарській АРСР і Марійській АРСР творчий колектив і ряд акторів Вінницького театру ім. М. Садовського отримали державні нагороди цих республік (Державний архів Вінницької області, арк. 17).

У 1979 р. з нагоди відзначення 325-річчя «возз'єднання» України з Росією літні гастролі колективу Вінницького театру ім. М. Садовського відбулися у Липецьку і Казані. До репертуару колективу входили твори В. Гюго, М. Зарудного, І. Карпенка-Карого, О. Коломійця, І. Котляревського, І. Старицького (Державний архів Вінницької області, арк. 7).

З метою розширення співпраці в галузях культури і мистецтва народів Радянського Союзу і соціалістичної співдружності європейських країн у квітні 1979 р. делегація Вінницького театру ім. М. Садовського у складі директора і головного режисера Ф. Верещагіна, директора-розпорядника С. Гур'євського, актриси Н. Колесніченко здійснила виїзд до Польської народної республіки. Делегація була запрошена для участі у святкуванні 100-річчя з дня заснування театру ім. С. Жеромського в м. Кельце. Розглядалися також питання подальшої творчої співпраці між колективами театру ім. С. Жеромського і Вінницького театру ім. М. Садовського, зокрема можливості спільної постановки вистав, взаємообміну акторами – виконавцями відповідних ролей та ін. Було заплановано підписати Договір про творчу співдружність між театром ім. С. Жеромського і Вінницьким театром ім. М. Садовського на 1980 рік (Державний архів Вінницької області, арк. 3-4).

Як бачимо, гастрольна діяльність Вінницького театру ім. М. Садовського за межами України сприяла популяризації українського театрального мистецтва та обміну досвідом між вітчизняними і зарубіжними митцями.

Поруч із цим, творча діяльність колективу Вінницького театру ім. М. Садовського відіграла вагомий роль у культурно-мистецькому житті регіону. Майже щороку у літній сезон колектив театру гастролював у районних центрах Вінницької області (Бершадь, Гайсин, Крижопіль, Могилів-Подільський, Погребище, Тульчин). Артисти театру виступали у колгоспах, радгоспах, на підприємствах, у військових

частинах, проводили концерти в Літньому театрі Центрального парку Вінниці, де виконували сольні вокальні та інструментальні твори, уривки з вистав, танці, декламували поетичні твори.

Важливою складовою діяльності колективу Вінницького театру ім. М. Садовського стало надання кураторської допомоги народним театрам та гурткам художньої самодіяльності. При театрі було створено постійно діючий консультаційний пункт, який очолював головний художник установи К. Вітавський. Там проводилися семінари, де висвітлювалися питання режисури, акторської майстерності, сценічної мови, хореографії, відбувалися практичні заняття по гриму, музичному і художньому оформленню вистав. Провідні діячі театру надавали консультації, виїжджали на місця для проведення репетицій, виготовлення декорацій тощо. За ініціативи колективу Вінницького театру ім. М. Садовського в області було створено 8 народних самодіяльних театрів, а саме: районні – Гайсинський, Хмільницький, Іллінський, Могилів-Подільський, Жмеринський, Тульчинський; сільські – Соболівський, Чернівський (Державний архів Вінницької області, арк. 24). Результатом допомоги митців Вінницького театру народним театрам стало відзначення вистав колективів на Всесоюзних та Республіканських оглядах і фестивалях художньої самодіяльності. Про досвід шефської роботи колективу Вінницького театру ім. М. Садовського йшлося на сторінках республіканської та обласної преси.

У Вінницькому театрі ім. М. Садовського також були організовані курси підготовки режисерів самодіяльних колективів області. Термін навчання на курсах – 10 місяців. У 1967 р. відбувся перший випуск, навчання на курсах завершили 15 осіб (Державний архів Вінницької області, арк. 14).

### **Висновки та перспективи подальших досліджень.**

Діяльність Вінницького театру ім. М. Садовського у 1960–1970-х рр. яскраво відображає складні й суперечливі процеси розвитку театрального мистецтва України в умовах жорсткої ідеологічної регламентації та державного контролю. Попри тиск керівних структур, домінування офіційно схваленої тематики та обмеження творчої свободи, колектив театру

прагнув пропагувати загальнолюдські цінності, утверджувати українську драматургію і підтримувати зацікавленість глядачів національним мистецтвом. Активна гастрольна діяльність Вінницького театру ім. М. Садовського в Україні та за її межами сприяла популяризації театрального мистецтва та обміну досвідом між українськими і зарубіжними митцями. Вінницький театр ім. М. Садовського був важливим культурно-мистецьким осередком регіону, тут надавалася кураторська допомога народним театрам та гурткам художньої самодіяльності,

були організовані курси підготовки режисерів самодіяльних колективів області.

Дослідження не вичерпує усієї проблематики розгляду різних аспектів діяльності Вінницького театру ім. М. Садовського у 1960–1970-х рр. Виявлені в результаті дослідження факти і закономірності можуть стати основою для подальшого вивчення функціонування театру у наступні періоди, що має важливе значення для відтворення цілісної картини національної культури у розмаїтті її регіональних аспектів.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 81. Арк. 10.
2. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 83. Арк. 8.
3. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 85. Арк. 6.
4. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 101. Арк. 15, 19.
5. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 103. Арк. 15.
6. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 112. Арк. 14, 36-37.
7. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 126. Арк. 17.
8. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 135. Арк. 24.
9. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 136. Арк. 16, 19.
10. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 152. Арк. 31.
11. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 155. Арк. 17.
12. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 166. Арк. 5.
13. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 168. Арк. 100.
14. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 174. Арк. 7.
15. Державний архів Вінницької області. Ф. Р-4960. Оп. 1. Спр. 180. Арк. 3-4.
16. Заболотна В. Театральна Україна в полудень віку : український драматичний театр 40-60-х років XX століття. *Нариси з історії театрального мистецтва України XX ст.* / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ : Інтертехнологія, 2006. С. 533-586.
17. Москвічова Ю. Театральні тенденції сучасної Вінниччини. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Мистецтвознавство. 2013. № 2. С. 146–153.
18. Станішевський Ю. Український театр у перші повоєнні десятиліття. *Нариси з історії театрального мистецтва України XX ст.* / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ : Інтертехнологія, 2006. С. 501-532.
19. Фіалко В. Театр України II половини XX століття : образна лексика : монографія. Київ : Видавничий дім «Антиквар», 2016. 430 с.

#### REFERENCES:

1. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 81. pp. 10 [in Ukrainian].
2. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 83. pp. 8 [in Ukrainian].
3. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 85. pp. 6 [in Ukrainian].
4. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 101. pp. 15, 19 [in Ukrainian].
5. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 103. pp. 15 [in Ukrainian].
6. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 112. pp. 14, 36-37 [in Ukrainian].
7. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 126. pp. 17 [in Ukrainian].

8. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 135. pp. 24 [in Ukrainian].
9. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 136. pp. 16, 19 [in Ukrainian].
10. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 152. pp. 31 [in Ukrainian].
11. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 155. pp. 17 [in Ukrainian].
12. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 166. pp. 5 [in Ukrainian].
13. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 168. pp. 100 [in Ukrainian].
14. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 174. pp. 7 [in Ukrainian].
15. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti. [State archive of Vinnytsia region]. Fund P-4960. Description 1. The case 180. pp. 3-4 [in Ukrainian].
16. Zabolotna, V. (2006). Teatralna Ukraina v poluden viku : ukrainskyi dramatychnyi teatr 40-60-kh rokiv XX stolittia. [Theatrical Ukraine at the Midday of the Century: Ukrainian Drama Theater in the 40s and 60s of the 20th Century]. *Narysy z istorii teatralnoho mystetstva Ukrainy XX st.* / Instytut problem suchasnoho mystetstva Akademii mystetstv Ukrainy. Kyiv : Intertekhnolohiia, 533-586 [in Ukrainian].
17. Moskvichova, J. (2013). Teatralni tendentsii suchasnoi Vinnychchyny [Theatrical trends of modern Vinnytsia region]. *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk*. Series Art Criticism, 2. 146-153 [in Ukrainian].
18. Stanishevsky, Yu. (2006). Ukrainskyi teatr u pershi povienni desiatylittia [Ukrainian theater in the first post-war decades]. *Narysy z istorii teatralnoho mystetstva Ukrainy XX st.* / Instytut problem suchasnoho mystetstva Akademii mystetstv Ukrainy. Kyiv : Intertekhnolohiia, 501-532 [in Ukrainian].
19. Fialko, V. (2016). Teatr Ukrainy II polovyny XX stolittia : obrazna leksyka : monohrafiia [Theater of Ukraine of the 2nd half of the 20th Century: figurative vocabulary]. Kyiv : Vydavnychy dim «Antykar» [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 04.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 27.08.2025

Дата публікації: 07.11.2025